

ARBETSMILJÖ

FONDENS

SAMMANFATTNINGAR

1410

Kompetens- och resursuppbyggnad av instrumentpoolen i Örebro

För innehållet i denna sammanfattning svarar Peter Berg, yrkesmedicinska kliniken, Regionsjukhuset, 701 85 Örebro, tel 019-15 24 69.

Pnr 88-0134 Lokalt skyddsarbete och företagshälsovård (70)

Nov 1990

Bakgrund

Utvecklingen under 80-talet vad beträffar yrkeshygieniska mätningar har visat en viktiga trend. Orsaken till denna utveckling beror delvis på en mer åtgärdsinriktad filosofi hos teknikerna på företagshälsovården. Det är idag en utbredd inställning att resurser satsade på åtgärder är bättre använda resurser. En annan påverkande faktor är tillgången till mätutrustningar. I takt med att vi vinner nya kunskaper om effekter av olika fysikaliska och kemiska faktorer inom arbetsmiljön, samt att riskbilden för andra faktorer inom arbetsmiljön, samt att riskbilden för andra faktorer förändras, följer ett behov och ibland krav på kartläggningar av olika miljöer. Parallellt har det därför skett en snabb utveckling av alltmer sofistikerade mätutrustningar för arbetsmiljömätningar. Dessa instrument är ofta dyra samtidigt som behoven att använda dem sällan är så

frekventa för den enskilda företagshälsovården att det försvarar ett inköp.

Attitydförändringen i kombination med bristen på tillgång till adekvat mätutrustning har således medfört att mycket exponeringsdata, som är viktiga för den riskbedömning och åtgärdskontroll som är en del i företagshälsovårdens arbete, gått och går förlorad. I de flesta epidemiologiska studier som idag görs på arbetsmiljöområdet saknas bra information över exponeringsförhållanden p g a av att sådana exponeringskartläggningar av olika skäl sällan genomfördes för 20–30 år sedan och tidigare. Risken är uppenbar att vi kommer att befinna oss i samma situation i framtiden p g a att vi idag inte samlar in och dokumenterar exponeringsdata angående de faktorer och förhållanden vi idag har i vår arbetsmiljö. Exponeringsdata är trots allt det bästa instrument vi har för att rimligt kunna bedöma riks-

nivåer och skaffa underlag vid fastställande av gränsvärden. Dessutom, eftersom det för det enskilda företaget primärt handlar om att få ett underlag för ett åtgärdsprogram, är mätningar ofta det enda instrument för att kontrollera effekterna av genomförda åtgärder.

Syfte

Syftet med detta projekt har varit att över ett större geografiskt område (U-, T-, S- och D-län) etablera en instrumentpool som ökar tillgängligheten till bra mätinstrument för företagshälsovården.

Uppbyggnaden av instrumentpoolen kan dessutom tjäna som modell för liknande resursuppbyggnad i andra delar av landet. Syftet är vidare att inom poolverksamheten genomföra utbildningar, informera samt ge instruktioner på olika mätinstrument och i mätstrategiska frågor. På detta sätt kan vi medverka till en bättre dokumentation över våra nuvarande och kommande arbetsmiljöer samt att det sker en kvalitetshöjning på de arbeten som genomförs. I projektet har vi dessutom velat undersöka om det finns ett behov av att ha tillgång till en mättekniker som vid behov kan hjälpa företagshälsovården vid mätinsatser.

Uppläggning

Poolprojektet har bestått av tre delar:

1. Att tillsammans med företagshälsovården inom Yrkesmedicinska kliniken i Örebro sjukvårdsdistrikt utforma en fungerande modell av instrumentpool i vilken företagshälsovården genom medlemskap har ett medansvar och inflytande.
2. Att i samarbete med medlemmarna diskutera behovet av utbildningar och information i instrumenthantering och mätstrategiska frågor.
3. Att undersöka behovet av en mätteknikertjänst som kan verka över regionen.

Via en enkät kunde konstateras att det fanns ett stort intresse för en instrumentpool, och många företagshälsovårdscentraller ställde upp i de diskussionsmöten som arrangerades. Vid dessa möten diskutera-

des detaljerna i det avtal som skulle tecknas. Vidare diskuterades detaljer rörande försäkrings- och transportfrågor m.m. Medlemskap i instrumentpoolen innebär att man mot en årsavgift har företräde till instrument, lägre hyreskostnader samt inflytande över verksamheten. Medlemmarna får också en pärm med drift- och skötselmanualer till de olika instrumenten. Denna pärm uppdateras kontinuerligt.

Ett verkställande utskott, bestående av valda skyddsingenjörrepresentanter plus suppleant för varje län, har bildats. Verkställande utskottets uppgift är att för medlemmarnas räkning besluta över poolens verksamhet bland annat rörande inköp av mätinstrument och utformning av utbildningsdagar.

En mättekniker anställdes för att under ett år, kostnadsfritt, stå till företagshälsovårdens förfogande. Därefter utvärderades behovet av att inrätta en fast sådan tjänst.

Resultat

Intresset för att bilda en instrumentpool visade sig vara mycket stort och under första verksamhetsåret 1989 anslöt sig 63 företagshälsovårdsenheter, vilket innebär ca 60 procent av samtliga i regionen. De praktiska detaljerna med bla transporter och försäkring av instrument har klarats ut på ett tillfredsställande sätt och rutiner har successivt etablerats.

Under 1989 registrerades drygt 200 hyrtillfällen, av vilka 30 procent registrerades på icke-poolmedlemmar. Fördelningar av hyrtillfällen var relativt jämnt fördelade över länen med en viss övervikt för T-län p.g.a geografisk närhet och tradition att tidigare låna instrument från Yrkesmedicinska kliniken. Merparten av instrumenten (ca 125 stycken fördelade på 50 instrumenttyper) har utnyttjas någon gång under året, men personburna pumpar samt tillbehör till dessa dominerar uthyrningen. Andra instrument som utnyttjas flitigt är de IR-spektrofotometrar för fältmätningar som poolen förfogar över. Detta har ofta skett i samband med att man utnyttjat mätteknikertjänsten. Omsättningen under det första verksamhetsåret blev 250 000 kr, och poo-

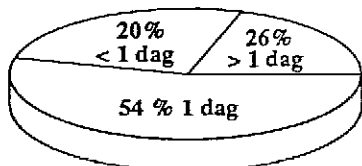
len har kunnat komplettera med utrustningar för ca 180 000 kr.

Sammanfattningsvis

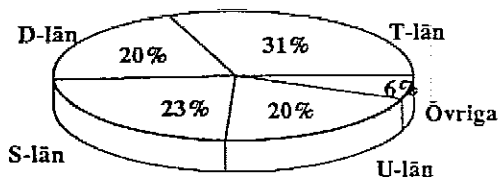
Ett år är i kortaste laget för att dra några mer långtgående slutsatser angående behovet av en mätteknikertjänst. Följande diagram visar när, hur, vem och varför mätteknikertjänsten utnyttjades. Sammanfattningsvis kan man konstatera att mätteknikern till övervägande del utnyttjades i samband med behov av tekniskt avancerade utrustningar och att relativt många skyddsingenjörer, ca 40 procent, i samband med mätningen önskat få en instruktion på instrumentet.

På en förfrågan, via en enkät, huruvida medlemmarna ansåg att det fanns ett behov av att permanent inrätta och gemensamt finansiera en mätteknikertjänst svarade en knapp majoritet, 25 av de 46 som svarade, att de av olika skäl inte ser ett sådant behov. Detta innebär att vi tills vidare arbetar vidare utan mätteknikertjänst. Instrumentpoolens verkställande utskott arbetar dock vidare med fråga då vi ändå tror att behovet finns och är tillräckligt stort för att vi skall kunna finna en lämplig lösning.

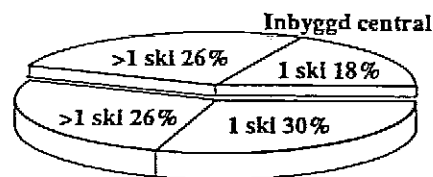
Mätinsatsernas tidsmässiga fördelning

Mätinsatsernas fördelning på länen

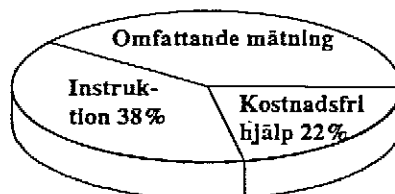

Mätinsatsernas fördelning på olika centraler med olika bemanning

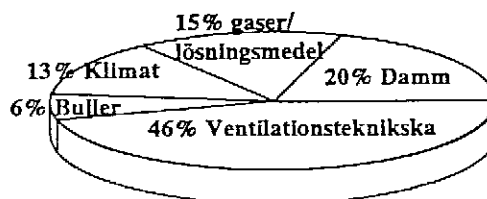

Enskild central

Orsak till mätuppdrag

Fördelning av mätuppdrag på typ mätningar

Rapporten

Instrumentpoolen i Örebro kompetens- och resursuppbyggnad (9 sidor kan beställas från Yrkesmedicinska kliniken, Regionsjukhuset, 701 85 Örebro, tel 019/15 24 69. Pris 75 kronor.

Arbetsmiljöfonden

Box 1122, 111 81 Stockholm
Tel 08-796 47 00 (vx)